

COMMISSIE VOOR BOEKHOUDKUNDIGE NORMEN

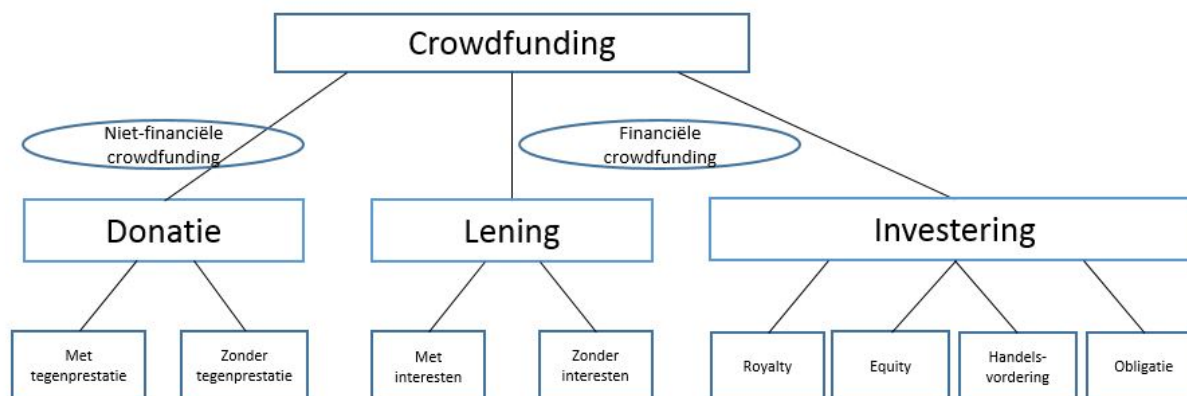
CBN-advies 2019/XX –Boekhoudkundige verwerking van crowdfunding

Ontwerpadvies van 3 april 2019

I. Inleiding

1. Crowdfunding¹ (ook wel “publieksfinanciering” of “participatieve financiering” genoemd) bestaat erin een beroep te doen op het grote publiek (een investeerdersgemeenschap), via een interactieve website (een platform)² en het gebruik van sociale media, teneinde (1) gelden in te zamelen voor de financiering van specifieke projecten rond filantropie, kunst of cultuur, in het kader van een vereniging³ of een onderneming⁴, (2) startende ondernemingen te financieren of (3) bij te dragen tot het ontwikkelen van innovaties of groeiende ondernemingen⁵.

2. Er kunnen verschillende soorten crowdfunding worden onderscheiden: gift, lening en investering.

3. Het publiek kan een gift doen aan een project of een rechtspersoon (zonder tegenprestatie) of geld storten met het oog op het ontvangen van een tegenprestatie in natura (een exemplaar van het werk, een commercieel geschenk, enz.) die doorgaans minder waard is dan het gestorte bedrag⁶.

4. Het publiek kan ook beslissen om in een onderneming te beleggen, hetzij via een lening, hetzij via een inbreng in kapitaal met het oog op het ontvangen van een eventuele winst⁷. Deze twee laatste categorieën maken deel uit van de “financiële crowdfunding” (“crowdinvesting”), waarbij een financiële

¹ Voor de wetgeving, circulaire en mededelingen en andere nuttige inlichtingen voor crowdfundingplatformen verwijst de Commissie naar de [website van de FSMA](#).

² Parl. St. Kamer, doc. 54, 2072/001, 4.

³ Er dient te worden opgemerkt dat onderhavig advies niet ingaat op de boekhoudkundige verwerking in hoofde van verenigingen en stichtingen.

⁴ Didier Willermain, Le crowdfunding comme nouveau mode de financement des entreprises : le droit à l'ère du financement participatif, *RPS* nr. 17/7, 15 november 2017, 777.

⁵ Géraldine Lantin, Crowdfunding : une alternative ou un complément à la finance conventionnelle ?, *Pacioli* n° 410 IPCF-BIBF, september/oktober 2015, p.1-4.

⁶ Crowdfunding, FSMA_2017_03, 1 februari 2017, 1.

⁷ Crowdfunding, FSMA_2017_03, 1 februari 2017, 1.

tegenprestatie wordt aangeboden. Een verder onderscheid kan worden gemaakt naargelang de aard van de investering en tegenprestatie.

5. De Commissie vestigt de aandacht op het feit dat financiering via crowdfunding een risico vormt voor de investeerders. Deze campagnes zijn immers niet altijd een succes te noemen.

Indien het streefdoel van de financiering niet wordt bereikt (dit is het minimumbedrag dat bij het publiek moet worden opgehaald), wordt het geld dat tijdens de campagne opgehaald is, teruggegeven aan de investeerders.

Bovendien is de onderneming het platform in dat geval geen commissie (die gelijk is aan een percentage van het geïnvesteerde bedrag) verschuldigd. In regel is deze commissie slechts verschuldigd indien het minimumbedrag van de financiering bereikt wordt.

II. De verschillende types crowdfunding en de boekhoudkundige verwerking ervan

A. Donatie

6. Historisch gezien vertegenwoordigt donatie de eerste vorm van crowdfunding. Het kan gaan om een zuivere gift, zonder tegenprestatie. De meest voorkomende vorm is echter de donatie met een niet-financiële tegenprestatie.

1. Donatie zonder tegenprestatie – Donation-based crowdfunding

7. Een zuivere donatie is een financiering waarvoor geen tegenprestatie wordt ontvangen, dan wel een geringe of symbolische tegenprestatie, of een tegenprestatie zonder verband met het gegeven bedrag, zoals reclame of imago (sponsoring). Deze vorm van crowdfunding kan als "crowd sponsoring" worden aangeduid. De donaties dienen als volgt te worden geboekt:

In hoofde van de begunstigde

5500	Bank – Rekening-courant	10.000	
	aan 764	Andere niet-recurrente bedrijfsopbrengsten	10.000

In hoofde van de investeerder

64	Andere bedrijfskosten	10.000	
	aan 5500	Bank – Rekening-courant	10.000

2. Donatie met tegenprestatie – Reward-based/Pre-sales crowdfunding

8. Bij dit type financiering bestaat de tegenprestatie dikwijls uit een product of dienst die werd of zal worden ontwikkeld dankzij de opgehaalde gelden. Ondernemers hebben op die manier de mogelijkheid om hun product te voorfinancieren door het te verkopen vooraleer het op de markt wordt gebracht.

Hetzelfde principe kan worden toegepast in de artistieke en culturele sector, waar de investeerder als tegenprestatie plaatsen voor voorstellingen ontvangt, of een exemplaar van het gerealiseerde kunstwerk⁸.

Deze financieringswijze kan worden vergeleken met een gewone verkoop, en dient derhalve als volgt te worden geboekt:

In hoofde van de begunstigde

5500	Bank – Rekening-courant		10.000	
	aan	70	Omzet	10.000

In hoofde van de investeerder/koper

64/61	Andere bedrijfskosten/Diensten en diverse goederen		10.000	
	aan	5500	Bank – Rekening-courant	10.000

Indien het product of de dienst niet vóór het einde van het boekjaar is ontwikkeld, dan dient gebruik gemaakt te worden van de overlopende rekeningen.

In hoofde van de begunstigde

Jaar 1

5500	Bank – Rekening-courant		10.000	
	aan	70	Omzet	10.000
70	Omzet		10.000	
	aan	493	Over te dragen opbrengsten	10.000

Jaar 2

493	Over te dragen opbrengsten		10.000	
	aan	70	Omzet	10.000

In hoofde van de investeerder/koper

Jaar 1

64/61	Andere bedrijfskosten/Diensten en diverse goederen		10.000	
	aan	5500	Bank – Rekening-courant	10.000
490	Over te dragen kosten		10.000	
	aan	64/61	Andere bedrijfskosten/Diensten en diverse goederen	10.000

⁸ Indien de tegenprestatie bestaat in de overdracht van een deel van de vermogensrechten van de artiest op het gefinancierde kunstwerk, dan gaat het eerder om 'profit-sharing crowdfunding' (zie randnummer 9: Royalty).

Jaar 2

64/61	Andere bedrijfskosten/Diensten en diverse goederen	10.000	
	aan 490 Over te dragen kosten		10.000

B. Financiële lening – Lending-based crowdfunding

9. Crowd lending is een alternatief voor bankfinanciering. Met deze vorm van crowdfunding worden investeerders uitgenodigd om een geldsom uit te lenen aan een onderneming of een particulier. Hierbij wordt een leningsovereenkomst opgesteld (al dan niet vergoed door interest), meestal volgens hetzelfde model voor alle investeerders⁹.

Over het algemeen wordt een crowdfundingcampagne gecoördineerd door een platform: van de inzameling van geld tot de (eventuele) betaling van de interesten en de terugbetaling van het geleende kapitaal (door tussenkomst van een financiële instelling)¹⁰.

10. De verrichting wordt op dezelfde manier als een gewone lening geboekt. Het terug te betalen bedrag wordt opgenomen aan de passiefzijde van de balans, op rekening 17 *Schulden op meer dan één jaar*, en de interesten moeten worden geboekt op rekening 65 *Financiële kosten*, en meer bepaald op rekening 650 *Kosten van schulden*.

In hoofde van de begunstigde

Ontvangst van het bedrag

5500	Bank – Rekening-courant	10.000	
	aan 174 Schulden op meer dan 1 jaar - Overige leningen		10.000

Jaarlijkse herclassificatie in functie van de looptijd

174	Schulden op meer dan 1 jaar - Overige leningen	1.000	
	aan 424 Overige leningen		1.000

Jaarlijkse terugbetaling (en eventuele betaling van de interesten)

424	Overige leningen	1.000	
6500	Interesten	100	
	aan 5500 Bank – Rekening-courant		1.100

⁹ Indien de lening belichaamd is in obligaties of andere financiële instrumenten, dan is er eerder sprake van security-based crowdfunding (zie randnummer 3: Equity).

¹⁰ *Pacioli*, "Crowdfunding: alternatief of aanvulling op klassieke financiering?", IPCF-BIBF, nr. 40, 21 september 2015.

In hoofde van de investeerder

Betaling van het bedrag

291	Vorderingen op meer dan 1 jaar - Overige vorderingen	10.000	
	aan 5500 Bank – Rekening-courant		10.000

Jaarlijkse herclassificatie in functie van de looptijd

416	Overige vorderingen – Diverse vorderingen	1.000	
	aan 291 Vorderingen op meer dan 1 jaar - Overige vorderingen		1.000

Jaarlijkse terugbetaling (en eventuele betaling van de interesten)

5500	Bank – Rekening-courant	1.100	
	aan 416 Overige leningen		1.000
	759 Andere financiële opbrengsten		100

C. Financiële belegging

1. Invoice trading

11. Het gaat hier om verrichtingen waarbij investeerders handelsvorderingen kopen van een onderneming die haar liquide middelen wil verhogen. Dit is een vorm van *factoring* waarbij een onderneming een deel of het geheel van haar handelsvorderingen aan investeerders (*factor*) afstaat.

Er valt op te merken dat, in tegenstelling tot wat er gebeurt bij een klassiek *factoring*contract, de factor geen enkele mogelijkheid heeft om de factuur terug te sturen naar de begunstigde onderneming in geval van niet-betaling door de debiteur.

De factor ontvangt een *fee* van de begunstigde onderneming als vergoeding voor zijn prestaties (onder andere het risico dat genomen is om de vordering op te halen). Deze *fee* is ook aan btw onderworpen.

12. De overdracht van de handelsvorderingen aan de factor wordt als volgt geboekt:

In hoofde van de begunstigde

Afsluiting van verkopen waarbij de vorderingen op de klanten ontstaan

400	Klanten	12.100	
	aan 700 tot 707 Verkopen en dienstprestaties		10.000
	451 Te betalen BTW		2.100

Betaling van de vordering door de factor

5500	Bank – Rekening-courant	11.253	
6500	Rente, commissies en kosten verbonden aan schulden	700	
411	Terug te vorderen btw	147	
	aan 400 Klanten		12.100

Voor het overige wordt er verwezen naar CBN-advies 2011/23 betreffende de boekhoudkundige verwerking van factoringovereenkomsten¹¹.

2. Profit-sharing-based crowdfunding / Royalty crowdfunding

13. De Commissie is van oordeel dat via dit type financiering de investeerder tegen de betaling van een bepaalde prijs, de investeerder een onlichamelijk roerend goed kan verwerven. De opbrengst van dat onlichamelijk roerend goed bestaat uit een deel van de toekomstige winst die het gefinancierde project zal opleveren. Deze vorm van crowdfunding wordt over het algemeen gebruikt bij artistieke projecten. De artiest draagt dan de vermogensrechten op het gefinancierde kunstwerk over aan de investeerders.

14. De Commissie wenst te benadrukken dat de boekhoudkundige verwerking in hoofde van de geldverstrekker afhankelijk is van de specifieke aard van het project (ongeacht of het een artistiek of een bedrijfsproject is). De betaalde bedragen zullen voor artistieke werken op rekening 21 *Immateriële vaste activa* worden geboekt en voor bedrijfsprojecten op rekening 28 *Financiële vaste activa*.

Er valt op te merken dat de *Immateriële vaste activa*¹² het voorwerp uitmaken van passende afschrijvingen (voor de immateriële vaste activa met een bepaalde levensduur) of waardeverminderingen (voor immateriële vaste activa met een onbepaalde levensduur) (zie advies 2012/13 – *De boekhoudkundige verwerking van immateriële vaste activa*). De financiële vaste activa¹³ maken op hun beurt het voorwerp uit van waardeverminderingen.

15. De ontvangen bedragen worden in hoofde van de begunstigde aan de passiefzijde geboekt op rekening 11 *Uitgiftepremies*, ongeacht de aard van het project.

De Commissie vestigt de aandacht op het feit dat, bij gebrek aan een beter geschikte rekening, rekening 11 *Uitgiftepremies* ook wordt gebruikt voor de boeking van zowel winstpremies uitgegeven onder bezwarende titel, als van obligaties met inschrijvingsrechten, in aandelen converteerbare of terugbetaalbare obligaties en aandelen waaraan het recht is gekoppeld om in te schrijven op later uit te geven aandelen (zie ook CBN-advies 139/8).

¹¹ CBN-advies 2011/23 - *De boekhoudkundige verwerking van factoringovereenkomsten*.

¹² Artikel 61, KB W.Venn.

¹³ Artikel 66, KB W.Venn.

De Commissie benadrukt dat uitgiftepremies in regel niet meer zullen bestaan voor kapitaallose vennootschappen nadat het nieuwe Wetboek van vennootschappen en verenigingen (hierna: WVV) van kracht gaat¹⁴.

Het nieuwe koninklijk besluit tot uitvoering van het WVV vervangt rekening 11 *Uitgiftepremies* door volgende rekeningen:

11	Inbreng buiten kapitaal
110	Beschikbare inbreng buiten kapitaal
1100	Uitgiftepremie
1109	Andere
111	Onbeschikbare inbreng buiten kapitaal
1110	Uitgiftepremie
1119	Andere

In afwachting van de publicatie van het nieuwe KB WVV, stelt de Commissie voor een subrekening van rekening 11 te gebruiken om de door de begunstigde ontvangen bedragen op te boeken.¹⁵

Voorbeeld 1 (contract waarin de overdracht van vermogensrechten geregeld wordt voor 5 jaar)

2019-2023

1. Betaling van de prijs

In hoofde van de begunstigde (artiest)

5500	Bank – Rekening-courant	10.000	
	aan 11XX Uitgiftepremie		10.000

In hoofde van de investeerder

2100	Immateriële vaste activa – Aanschaffingswaarde	10.000	
	aan 5500 Bank – Rekening-courant		10.000

2. Betaling van de opbrengst gecreëerd door het werk¹⁶

In hoofde van de begunstigde (artiest)

61	Diensten en diverse goederen	1.500	
	aan 5500 Bank – Rekening-courant		1.500

In hoofde van de investeerder

5500	Bank – Rekening-courant	1.500	
	aan 74 Andere bedrijfsopbrengsten		1.500

¹⁴ De nieuwe wet gaat van kracht op 1 mei 2019. Voor de op 1 mei 2019 reeds bestaande vennootschappen, (i) vzw's en stichtingen is deze wet voor het eerst van toepassing op 1 januari 2020, tenzij zij zich vrijwillig vroeger onderwerpen (ten vroegste 1 mei 2019).

¹⁵ Voor de vennootschappen die zich niet vrijwillig vroeger willen onderwerpen aan de nieuwe bepalingen van het WVV, is dit geen verplichting maar een aanbeveling.

¹⁶ 1.500 voor 2019 & 2020; 2.750 voor 2021; 2.000 voor 2022 en 2.250 voor 2023

3. Regularisering einde boekjaar

In hoofde van de investeerder

6301	Afschrijvingen op immateriële vaste activa	2.000	
aan	2109	Immateriële vaste activa – Geboekte afschrijvingen	2.000

Voorbeeld 2 (contract waarin de overdracht van vermogensrechten geregeld wordt voor onbepaalde duur)

2019

1. Betaling van de prijs

In hoofde van de begunstigde (artiest)

5500	Bank – Rekening-courant	10.000	
aan	11XX	Uitgiftepremie	10.000

In hoofde van de investeerder

2100	Immateriële vaste activa – Aanschaffingswaarde	10.000	
aan	5500	Bank – Rekening-courant	10.000

2. Betaling van de opbrengst gecreëerd door het werk

In hoofde van de begunstigde (artiest)

61	Diensten en diverse goederen	500	
aan	5500	Bank – Rekening-courant	500

In hoofde van de investeerder

5500	Bank – Rekening-courant	500	
aan	74	Andere bedrijfsopbrengsten	500

2020

1. Betaling van de opbrengst gecreëerd door het werk

In hoofde van de begunstigde (artiest)

61	Diensten en diverse goederen	50	
aan	5500	Bank – Rekening-courant	50

In hoofde van de investeerder

5500	Bank – Rekening-courant	50	
aan	74	Andere bedrijfsopbrengsten	50

2. Regularisering einde boekjaar

In hoofde van de investeerder

6601	Niet-recurrente waardeverminderingen en afschrijvingen op immateriële vaste activa			
	2.000			
aan	2109	Immateriële vaste activa – Geboekte waardeverminderingen		2.000

2021

1. Betaling van de opbrengst gecreëerd door het werk

In hoofde van de begunstigde (artiest)

61	Diensten en diverse goederen		500	
aan	5500	Bank – Rekening-courant		500

In hoofde van de investeerder

5500	Bank – Rekening-courant		500	
aan	74	Andere bedrijfsopbrengsten		500

2022

1. Betaling van de opbrengst gecreëerd door het werk

In hoofde van de begunstigde (artiest)

61	Diensten en diverse goederen		1.500	
aan	5500	Bank – Rekening-courant		1.500

In hoofde van de investeerder

5500	Bank – Rekening-courant		1.500	
aan	74	Andere bedrijfsopbrengsten		1.500

3. Investment crowdfunding (Equity-based / Security-based crowdfunding)

16. Hiemee worden de verrichtingen bedoeld waarbij het publiek investeert in een onderneming in ruil voor aandelen¹⁷, winstbewijzen of obligaties. Dit model is vrijwel uitsluitend van toepassing op

¹⁷ Er dient opgemerkt te worden dat de investeerders in de meeste gevallen onrechtstreeks zullen investeren in de vennootschap die op zoek is naar financiering. De emittent van de aandelen is immers een investeringsvennootschap die de winst van de crowdfundingcampagne zal gebruiken om te investeren in aandelen van de vennootschap die op zoek is naar financiering.

Voorbeeld:

Investeerders XYZ investeren in vennootschap A via crowdfunding. Om niet te maken te krijgen met honderden verschillende aandeelhouders, wordt er een investeringsvennootschap (vennootschap B) opgericht die zal fungeren als tussenpersoon. De investeerders zijn de aandeelhouders van vennootschap B en vennootschap B houdt alle deelnemingen in handen van vennootschap A.

bedrijfsfinanciering, naar aanleiding van de oprichting van een onderneming of een latere kapitaalverhoging.

17. Deze vorm van crowdfunding verloopt via de tussenkomst van een platform en wordt geregeld door de Crowdfundingwet¹⁸. Dit zijn, volgens de bewoordingen van de wetgever, de *“financiële platformen die het mogelijk maken in te schrijven op beleggingsinstrumenten (effecten met een aandelenkarakter of schuldinstrumenten) die worden uitgegeven door ondernemingen (ondernemers-emittenten)”*.

De aldus ingezamelde gelden dienen in de jaarrekening als kapitaal (met of zonder uitgiftepremies) of als schuld te worden opgenomen.

3.1. Uitgifte van aandelen a pari

Volstorting

In hoofde van de begunstigde

5500	Bank – Rekening-courant	10.000	
	aan 100 Geplaatst kapitaal		10.000

In hoofde van de investeerder

510	Aandelen – Aanschaffingswaarde	10.000	
	aan 5500 Bank – Rekening-courant		10.000

Gedeeltelijke volstorting

In hoofde van de begunstigde

101	Niet opgevraagd kapitaal (-)	4.000	
5500	Bank – Rekening-courant	6.000	
	aan 100 Geplaatst kapitaal		10.000

In hoofde van de investeerder

510	Aandelen – Aanschaffingswaarde	10.000	
	aan 511 Aandelen – Niet-opgevraagde bedragen		4.000
	5500 Bank – Rekening-courant		6.000

XYZ → 200.000 EUR → Vennootschap B

Vennootschap B → 200.000 EUR → Vennootschap A

¹⁸ Wet van 18 december 2016 tot regeling van de erkenning en de afbakening van crowdfunding en houdende diverse bepalingen inzake financiën (BS 20 december 2016).

3.2. Uitgifte van aandelen boven pari¹⁹

Volstorting

In hoofde van de begunstigde

5500	Bank – Rekening-courant		11.000	
	aan	100	Geplaatst kapitaal	10.000
		11	Uitgiftepremies	1.000

In hoofde van de investeerder

510	Aandelen – Aanschaffingswaarde		11.000	
	aan	5500	Bank – Rekening-courant	11.000

Gedeeltelijke volstorting

In hoofde van de begunstigde

101	Niet opgevraagd kapitaal (-)		4.000	
5500	Bank – Rekening-courant		7.000	
	aan	100	Geplaatst kapitaal	10.000
		11	Uitgiftepremies	1.000

In hoofde van de investeerder

510	Aandelen – Aanschaffingswaarde		11.000	
	aan	511	Aandelen – Niet-opgevraagde kapitalen	4.000
		5500	Bank – Rekening-courant	7.000

3.3. Uitgifte van obligaties

In hoofde van de begunstigde

5500	Bank – Rekening-courant		10.000	
	aan	171	Obligatieleningen	10.000

In hoofde van de investeerder

52	Vastrentende effecten		10.000	
	aan	5500	Bank – Rekening-courant	10.000

¹⁹ De uitgiftepremie dient steeds te worden volgestort.

4. Participatory notes

18. Met dit type financiering investeert het publiek in een onderneming door middel van kapitaal²⁰ (in ruil voor aandelen) of door op onrechtstreekse wijze op obligaties in te schrijven, via een crowdfundingplatform. Het platform biedt een dienst aan waarbij investeerders in contact worden gebracht met ondernemingen die op zoek zijn naar middelen.

Participatory notes zijn schuldbewijzen die door het platform worden uitgegeven. Deze financiële instrumenten *sui generis* leveren een rendement op dat in de buurt ligt van het rendement van onderliggende aandelen.

Het rendement van de *participatory notes* wordt bepaald door het rendement van de lening of van de participatie in de onderliggende onderneming. Hun duur hangt af van het moment waarop de onderliggende aandelen opnieuw zullen worden verkocht door het crowdfundingplatform (of van het moment van de terugbetaling van de onderliggende lening).

Voorbeeld 1 (aandelen)

In hoofde van het platform

Werving van middelen bij investeerders

5500	Bank – Rekening-courant	10.000	
aan 489	Andere diverse schulden		10.000

Inbreng van middelen bij de onderliggende onderneming

489	Andere diverse schulden	10.000	
aan 5500	Bank – Rekening-courant		9.700
70	Verkopen en dienstprestaties		300
072	Goederen en waarden van derden in bewaring gekregen	9.700	
aan 073	Committenten en deponenten van goederen en waarden		9.700

In hoofde van de onderliggende onderneming

5500	Bank – Rekening-courant	9.700	
aan 100	Geplaatst kapitaal		9.700

In hoofde van de investeerder

2840	Andere aandelen – Participatory notes	10.000	
aan 5500	Bank – Rekening-courant		10.000

²⁰ Er dient te worden opgemerkt dat bij een investering in kapitaal, de *participatory notes* geen stemrecht met zich meebrengen voor de houders aangezien enkel het platform aandeelhouder wordt van de onderliggende vennootschap.

Voorbeeld 2 (obligaties)

Om haar activiteiten te kunnen opstarten heeft een onderneming 200.000 EUR nodig om haar kosten tijdens de eerste 6 maanden te kunnen dekken. De onderneming neemt contact op met een bank om een lening te verkrijgen, maar aangezien de onderneming niet voldoende garanties op tafel kan leggen, wordt de lening haar geweigerd. Ze beslist dan om financiering te zoeken via een crowdfundingplatform. De transactie verloopt via de uitgifte van obligaties.

- Nominale waarde van € 100, met maximaal € 5.000 per investeerder
- Gewenste minimumfinanciering: € 200.000
- Gewenste maximumfinanciering: € 350.000
- Interest: afhankelijk van de onderliggende investering
- Looptijd van 5 jaar met jaarlijkse terugbetaling
- Kosten bedragen 5% van het opgehaalde totaalbedrag (indien het minimumbedrag is bereikt)

De onderneming haalt via het platform een bedrag van € 275.000 op.

In hoofde van het platform

Werving van middelen bij investeerders

5500	Bank – Rekening-courant	275.000	
	aan 489	Andere diverse schulden	275.000

Overdracht van fondsen aan de onderneming

489	Andere diverse schulden	275.000	
	aan 5500	Bank – Rekening-courant	261.250
	aan 70	Verkopen en dienstprestaties	13.750

In hoofde van de onderneming

5500	Bank – Rekening-courant	261.250	
200/65	Kosten van oprichting/Financiële kosten	13.750	
	aan 171	Obligatielening	275.000

In hoofde van de investeerders

291	Overige vorderingen	275.000	
	aan 5500	Bank – Rekening-courant	275.000